Uitgave van de Vereniging
"Molenvrienden Land van Cuyk"

DE MOLENVRIEND

No. 3

herdruk maart 2004

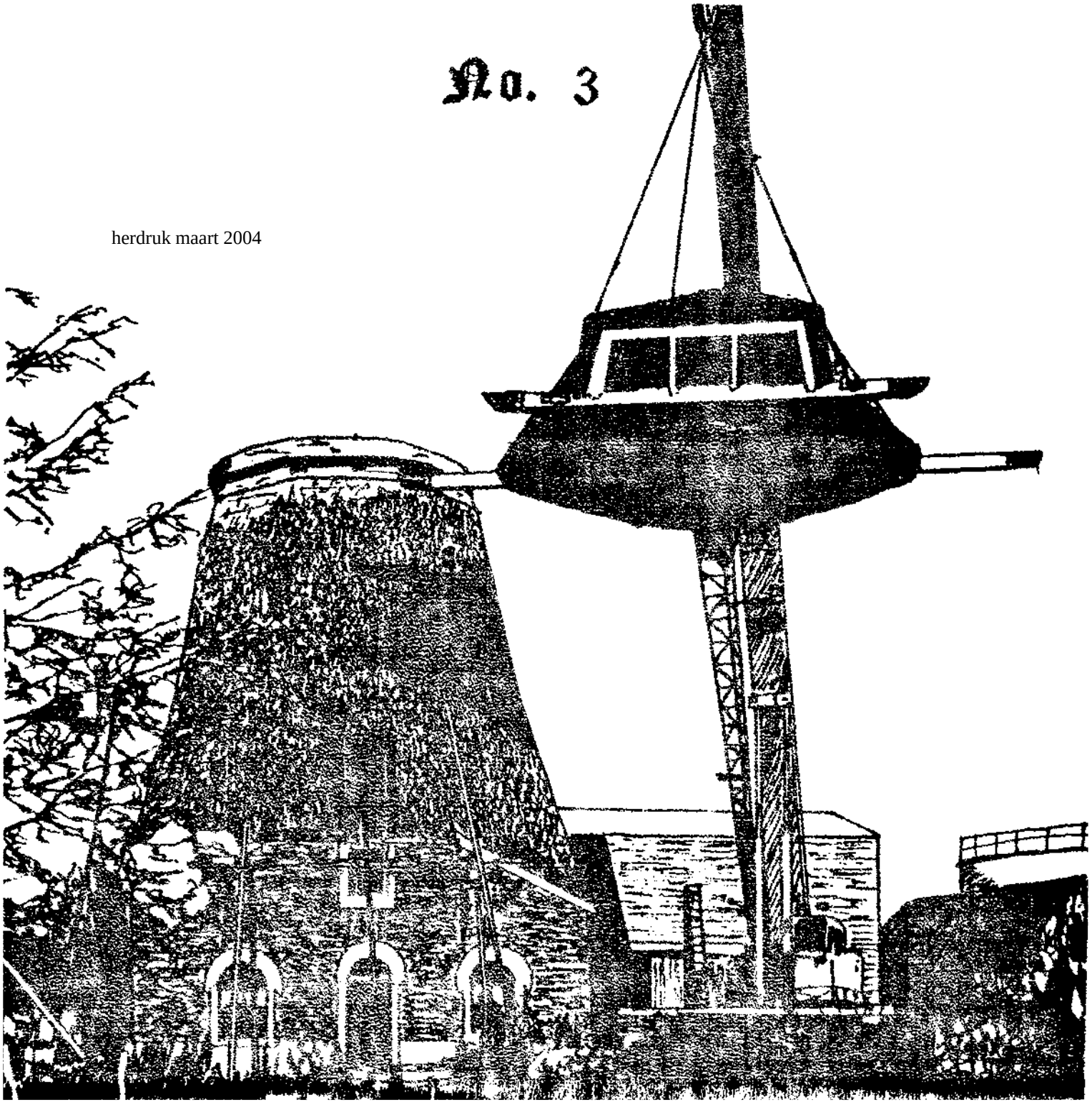

Molenvrienden

land van Cuyk

DE MOLENVRIEND

ORGAAN VAN "VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUYK"
REDACTIEADRES: JOHAN REIJNDERS KRUISHOUT 50 5431CS CUYK
TEL: 08850-15072

SECRETARIAAT: BEN VERHEIJEN MOLENEIND 4 5431HW CUYK
TEL: 08850-13298

VOORZITTER: JOHAN REIJNDERS KRUISHOUT 50 5431CS CUYK
TEL: 08850-15072

VICE-VOORZ.: ROBBERT VERKERK ISABELLALAAN 30 CUYK
TEL: 08850-13647

PENNINGMEESTER EN LEDENADMINISTRATIE:
EDDY DERKS PATRIJSSTR. 5 5431XV MILL
TEL: 08859-3881
GIRO: 1085723 RABOBANK CUIJK
REK.NR. 110556194

BIOTOOPWACHT LAND VAN CUYK:
EDDY DERKS PATRIJSSTR. 5 5431XV MILL
TEL: 08859-3881

DE VOORPAGINA:

Molen te Katwijk, voor de 2e fase van restauratie, het plaatsen van de kap.

Mededelingen van het Bestuur

Verslag jaarvergadering gehouden op 16 januari 1986.

Op donderdag 16 januari 1986 hield onze vereniging de eerste jaarvergadering in café-restaurant Verheijen te Rijkevoort. In totaal waren er ongeveer 30 mensen, leden, donateurs, vrijwillige molenaars, belangstellenden etc. Een opkomst waar we als nog kleine vereniging niet ontevreden over behoeven te zijn.
Voorzitter Johan Reijnders opende de vergadering en heette alle aanwezigen welkom. Daarna hield hij een inleiding, waarin hij het ontstaan van onze vereniging en onze doelstellingen nog eens belichtte. Vervolgens ging hij in het kort in op de aktiviteiten van onze vereniging, zoals het werken met de molens, kontakten met allerlei instanties, betrokkenheid bij restauraties, het uitgeven van ons blad "De Molenvriend", etc. Ook ging hij in op toekomstige aktiviteiten zoals o.a. het aanwerven van mensen, die opgeleid willen worden tot vrijwillig molenaar.
Na de voorzitter deed secretaris Ben Verheijen zijn jaarverslag en werd er hier en daar wat verder ingegaan op onderwerpen, welke soms reeds door de voorzitter waren aangehaald, zoals de diverse belegde vergaderingen, de olie-motor te Grave, de situatie van verschillende molenrompen etc.
Hierna was de beurt aan penningmeester Eddy Derks om de financiele situatie van onze vereniging uit de doeken te doen. Onze financiele situatie bleek er gezond genoeg uit te zien om in de komende tijd met ons werk door te gaan.
In de loop van de avond vulde vice-voorzitter Robbert Verkerk de zaken hier en daar nog wat aan.
Tijdens de rondvraag kwam het probleem van de contributie van de donateurs aan de orde. Deze dragen f 5,- bij en dit bedrag is te laag gebleken om De Molenvriend en andere informatie toe te zenden. Er werd voorgesteld om de bijdrage naar f 10,- te verhogen. Het is echter jammer. wanneer we hierdoor donateurs verliezen, want onze vereniging wil zo breed mogelijk zijn naar de mensen toe. Het bestuur zal zich hierover nog nader beraden. Ook werd voor-gesteld om de ledenbijdrage naar f 25,- te brengen. Dit lost misschien wel het finciële probleemwat op, maar niet het probleem van de donateurs. De heer v. Gemert gaf als advies om de nieuwjaarsrede van de Kamer v. Koophandel op te vragen. Hierin staat een verhandeling van het betrekken van Het Land v. Cuijk bij het algemeen toeristisch gebeuren, misschien dat wij daar op in kunnen haken? Ook vindt er een reunie voor oud.militairen plaats in de Schouwburg te Cuijk. Informaties zijn na te trekken bij de heer Laurensen aldaar. Misschien liggen hier ook mogelijkheden om onze molens te promoten?
Ook een samenwerking met het Oorlogsmusem te Overloon is misschien mogelijk.
Hierna volgde een pauze van een kwartiertje en na het kopje koffie of het pilsje werden er verschillende molenfilms vertoond. Vrijwillig molenaar Bennie Verbruggen uit Oss liet ons een mooie film zien over de restauratie van zijn molen onder de tiel:"Ik wil weer draaien".
Duidelijk was in details te zien welke werkzaamheden molenmaker Coppens en zijn mensen moesten verrichten om de molen de uitspraak te laten doen:"Ik kan weer malen". Daarna vertoonde vrijwillig molenaar Jan Selten een mooie en zeer duidelijke film over de restauratie van de molen te Nistelrode en van zijn eigen molen De Ster te Wanroij. Nu zagen we molenmaker Beijk bezig met het opbouwen van De Ster en tot slot zagen we hem fier draaien te midden van de mensen, die aanwezig waren bij de feestelijke heropening van deze standerdmolen.
Het was al laat geworden en enkele ouderen waren al huiswaards gekeerd toen de voorzitter alle aanwezigen bedankte en vooral ook de mensen, die de films vertoonden. In de loop van de avond melden zich nog donateurs aan en werden sommige donateurs nu lid van onze vereniging. We kunnen deze avond als geslaagd beschouwen, een avond waarop we van de molens genoten hebben en die ons als vereniging een hart onder de riem heeft gestoken om ons in de toekomst voor de molens te blijven inzetten.

Ben Verheijen,
secretaris.

Molens in de Regio

Jan v. Cuijk te Cuijk:

Molenmaker Beijk is in hoofdzaak klaar met de restauratie en kan de Jan v. Cuijk weer wekelijks draaien. Na ruim twee jaar is het gelukkig dan weer zover. Op één roede na is het gevlucht helemaal nieuw. Molenmaker Beijk heeft een nieuwigheidje aangebracht. Hij heeft de beide remkleppen per roede doormiddel van een koord met elkaar verbonden. Het geheel kan door rubber ringen gespannen worden. De bedoeling hiervan is om het kantelen van de remkleppen te voorkomen tijdens het passeren van de molenromp. Bij ongeveer 70 enden gaan de kleppen open. In de loop der tijd moet het systeem nog uitgetest worden. De vrijwillige molenaars hebben nog druk werk: zo moeten de reoden nog geschilderd worden, evenals de luiken van de onderbouw en de staartbalk. Verder moet de binnenmuur van de onderbouw nog helemaal met cementmortel beraapt worden. Het ligt ook in de bedoeling om het betonnen gedeelte van de belt van een bitumenlaag te voorzien. Bij regenweer loopt het water nu door scheuren naar binnen. Er zijn ook plannen om een waterkering inde bovenas te maken, daar bij deze molen een waterhol ontbreekt.

De Ster te Wanroij.

De vrijwillige molenaar draait of maalt elke zaterdagmiddag met deze molen. Hij is ook nog bezig met het aanbrengen van dakleer op de staartbalk. Daarna wordt dit materiaal nog van een laag bitumen voorzien. Het steenkoppel van de voormolen is weer opgebouwd en meot nog afgesteld worden. Overigens is de molen aan een goede schilderbeurt toe. Door toedoen van de biotoopwachter zijn de reeds aangeplante boompjes tot op 300 m. van de molen verwijderd.

De Martinus te Beugen.

De vrijwillige molenaars hebben de molen helemaal schoongemaakt, alle kammen gesmeerd en draaipunten nagezien. De molen verkeert in een puike conditie. Het probleem met het verzamelen van regenwater in de van Bussel voorzomen is nog niet opgelost. Er zijn nog geen ontwateringsgaatjes aangebracht. Wellicht kan het probleem grotendeels opgelost worden door het gevlucht iet wat schuin weg te zetten, zoals we dat bij de Jan v. Cuijk ook doen. Het ligt in de bedoeling om over enige tijd op deze molen een introductie te organiseren met betrekking tothet aanwerven van mensen, die opgeleid willen worden tot vrijwillig molenaar

De Mariamolen te Haps.

Zoals bekend maalt deze zeskant beltmolen op winderige zaterdagen praktisch de hele dag voor de warme bakkers. De molenaars hebben opnieuw een inventarisatie van de verschillende mankementen opgezet. De kruivloer is doorgezakt en de maalstenen moeten vervangen worden en er moet schilderwerk verricht worden. Het ligt in de bedoeling van onze vereniging om over deze zaken met de gemeente Haps kontakt op te nemen.

Luctor et Emergo te Rijkevoort.

Deze molen wordt nog steeds te koop aangeboden. Aanvankelijk lag het in de bedoeling dat een vakmolenaar de molen zou overnemen om hierin een maalbedrijf te beginnen. Hij zou ook op eigen kosten de molen restaureren en een museum in de bijgebouwen onderbrengen. Jammergenoeg is dit plan echter neit doorgegaan. Ook de gemeente Wanroij wil de molen wel kopen, maar tot op heden heeft dit ook geen succes gehad. Om de 2 à 3 weken wordt er door de vrijwillige molenaars met deze molen gewerkt. Na het draaien moet het gevlucht altijd op een vast punt worden teruggezet teneinde televisie-storing van de buurtbewoners te voorkomen.

De Heimolen te St. Hubert.

Als alles een beetje meezit zal molenmaker Beijk tegen het eind van dit jaar met de resaturatie starten. De totale kosten bedragen ongeveer f 70.000,- Het ligt in de bedoeling om een prachtige Thomassen ééncylinder oliemolen met maalstoel uit 1930 in één van de bijgebouwen onder te brengen. De biotoopwachter is bezig met het maken van een biotooptekening

De Korenbloem te Oploo.

Molenmaker Beijk heeft enige tijd geleden een nieuwe windpeluw aangebracht. De kast vertoont hier en daar zwakke plekken. Deze worden hersteld, waarna de hele molen een schilderbeurt krijgt. Het vervangen van de gescheurde loper is nog niet aan de orde Het schoepenrad van de tegenoverliggende waterradmolen wordt helemaal hersteld en men heeft ook de lagering van dit rad helemaal vernieuwd. Het herstel van het interieur is momenteel nog niet aan de orde.

Molen Bergzicht te Gassel.

De vader van de huidige eigenaar maalt zeer veel met deze molen, waarin een gedeelte van het veevoederbedrijf is ondergebracht. De biotoop van de molen is al flink onder handen genomen en uiteindelijk wil men nog een halve hectare bos inkorten en hierin brandgangen aanbrengen. Dit alles zal er toe leiden, dat deze molen ook aan de oost- en zuidzijde een betere windvang krijgt.

De Molen te Katwijk.

Als het een beetje meezit zal molenmaker Beijk in Juni met de laatste fase van de restauratie beginnen. Het complete gevlucht, de staart en diverse zolders moeten aangebracht worden. De eigenaar vertelde ons laatst, dat er een oplegger een roede kwam brengen, maar deze bleek uiteindelijk voor de Jan v. Cuijk bestemd, welke molen op enkele kilometers hier vandaan staat.

De Korenbloem te Mill.

Nadat in het najaar van 1985 de zeilen van de binnenroede afgenomen waren, heeft eigenaat van Kempen gezorgd voor reparatie van deze zeilen. De komende maanden zullen de zeilen na behandeld te zijn met een conserverend middel weer opgehangen worden, waarna de zeilen van de buitenroede gerepareerd zullen worden.
De vrijwillige molenaars zullen aan de binnenroede een kettingoog en een aansluiting voor de bliksemafleider bevestigen, zodat om en om binnen en buitenroede onder vastgezet kunnen worden. Dit zal gunstig zijn voor de afwatering van roeden en zeilen. Op wat nog te verrichten schilderwerk en moeilijk kruien na bevindt de molen, die om de twee weken wordt bediend, zich in goede conditie.

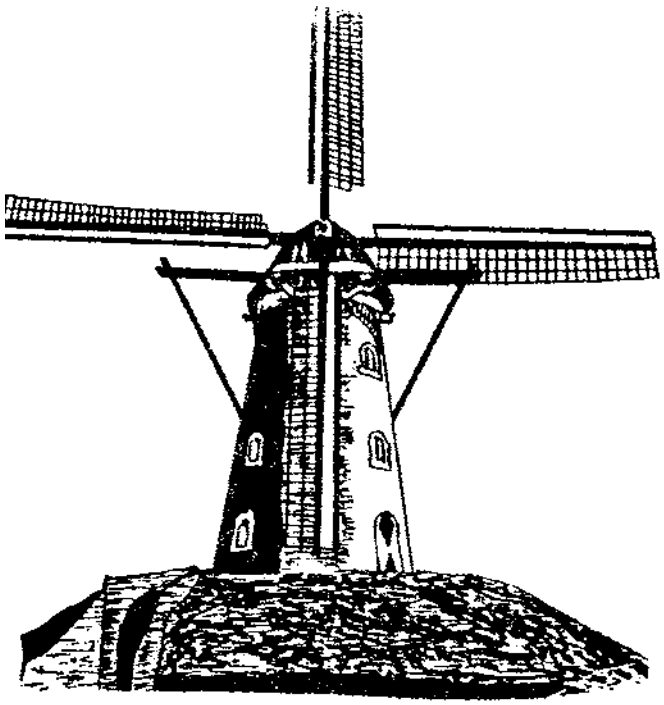

Molen

" de Korenbloem "

te Mill

Omdat ik zelf op deze molen in opleiding ben, wilde ik toch de achtergrond van deze molen leren kennen.
Zo kreeg ik het boekje Molens in Mill in handen, dat ter gelegenheid van de restauratie in 1979 van de Korenbloem is uitgekomen, waarin het volgende verhaal over de ronde stenen korenmolen is te vinden.

De vanuit Aarle Rixtel afkomstige Hendrikus Cuppens kocht in 1857 op 57 jarige leeftijd een gedeelte van het perceel aan de alter genoemde Molenstraat en bouwde er in 1858 een windkorenmolen, die thans de naam van de Korenbloem draagt. De molen is destijds gebouwd van onderdelen van in onbruik geraakte molens. Dit was in bouwprijs natuurlijk goedkoper. Zoals gewoon was in die tijd volgede de zoon zijn vader op. In 1860 kwam zoon Carel Cuppen op de molen. Op 18 februari overleed hij te Mill, op dertig jarige leeftijd en ongehuwd. De molen werd in 1864 aan Martinus van Lieshout, koopman te Mill, verkocht. In de tussentijd werd de molen bemalen door knechts. In 1883 werd de molen verkocht aan Gerardus Rutten, die vermoedelijk molenaarsknecht was in St.Hubert. Hij kocht de woning van van Lieshout en vestigde zich op de molen, tot deze in 1890 op de naam van Anthonius Johannus Reijnen komt te staan, waarmee het in de omgeving van Mill het meest bekende molenaarsgeslacht op deze molen komt. In 1958 komt de molen op naam van de veevoederhandel Mill N.V. en in 1964 zag de huidige eigenaar van Kempen, die het molenvak in dienst van de familie Reijnen op deze molen heeft geleerd, zijn levenswens in vervulling gaan, toen hij de molen in eigendom kon verwerven. De thans bij de molen behorende woning is door hem gebouwd.
In 1940 liep de molen zware oorlogsschade op. Huzaren en motorrijders onder overste Maton, een der best uitgeruste en geoefende onderdelen van het toenmalige Nederlandse leger, boden de invallende Duitse troepen op 10 en 11 mei 1940 hevige tegenstand, waardoor Mill en de molen nogal wat oorlogsschade leden. De molen werd echter hersteld en voorzien van "Van Bussel" stroomlijnneuzen. Oorspronkelijk bezat de molen op beide roeden zelfzwichting. Op een roede bleef dit gehandhaafd. De molenstenen konden zowel door windkracht asl door een motor aangedreven worden. Bovendien was de molen voorzien van een mengmachine, een elevator en een silo.
In 1955 werd opnieuw een restauratie uitgevoerd.
Molens hebben altijd de nare eigenschap, dat zij vragen om onderhoud. Juist deze energiescheppers van nature eisen grote zorg. Vermoedelijk is dit de reden, waarom zoveel molens, niet alleen in Mill, maar ook in heel ons land, in de loop der tijden zijn verdwenen. Vanaf 1954 heeft onze Korenbloem om aandacht gesmeekt. Dankzij vele moleninstanties, provincie, gemeente en eigenaar van Kempen is in 1978/79 de molen geheel gerestaureerd, welke werd uitgevoerd door molenmaker Beijk, die inmiddel al vele molenrestauraties tot een succes heeft gemaakt.

Terwijl in 1976 in Cuijk op de Jan v. Cuijk werd gestart met de opleiding van vrijwillig molenaars, werd geregeld de molen van Mill bezocht. Toen onze voorzitter Johan Reijders in Schijndel slaagde voor het examen vrijwillig molenaar, nam hij de molen van Mill onder zijn hoede. Momenteel ben ik daar in opleiding voor vrijwillig molenaar.
De fraai gelegen molen in de kom van Mill oogt van buiten goed, maar toch heeft de molen enkele inwendige mankementen. Zo kruit de molen heel zwaar. Dit probleem trachtte men op te lossen door aan de staartbalk een steun aan te brengen, zodat de molen lichter moest gaan kruien, dit leverde wel resultaat maar niet voor 100%. Het grote probleem is het wegzakken van de rollen van het Engelse kruiwerk in de kruivloer.
Ook het wiekenkruis is niet in balans, oorzaak is, dat in 1979 nieuw aangebrachte buitenroede niet dezelfde afmeting heeft als de binnenroede, waardoor de molen met weinig wind moeilijk kan draaien. Zo zijn er verschillende kleine klusjes opgeknapt, de gehele maalinrichting werd uit elkaar gehaald en schoongemaakt, wat verbeteringen aangebracht aan de meelpijp en de steenschijf. Momenteel zijn de zeilen gedeeltelijk hersteld, wat betekent dat er nu met weinig wind ook gedraaid kan worden en bij voldoende wind ook gemalen kan worden voor de dierenspeciaalzaak van eigenaar van Kempen.
De molenaars Johan en Stefan zijn om de 14 dagen te vinden op de molen van Mill. De andere week zijn ze op de ronde stenen stellingmolen de LUCTOR ET EMERGO (ik worstel en kom boven) te vinden, omdat voor de laatst genoemde molen geen vaste molenaar is.
Als U nog belangstelling heeft voor molens zien we U graag eens op de molen.

Tot schrijfs,

Stefan Willems.
leerling vrijwillig molenaar.

Langenboom

In de nazomer van 1984 kwam de molenromp van Langenboom weer in het nieuws, de restanten van de molen zouden met de grond gelijk gemaakt worden. Opgeschrikt door deze berichten brachtten enkele leden van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk een bezoek aan de eigenaar, waarbij besloten werd de sloop voorlopig niet te doen doorgaan.
Al enkele jaren daarvoor had een commissie uit de Gemeenschap van Langenboom zich bezig gehouden met een onderzoek naar de haalbaarheid van herstel van de molen. Door ontbreken van toezeggingen voor voldoende subsidies kwam dit eerste initiatief aan zijn einde.
De Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk heeft de afgelopen anderhalf jaar regelmatig contact met de eigenaar en leden van de voormalige molencommissie gehad, helaas heeft dit nog niet geresulteerd in enige vooruitgang in deze slepende zaak.
Om wat meer inzicht te krijgen, wat de gemeenschap van Langenboom vindt van een herstel van de molen en wat zij hiervoor zou kunnen doen, hoopt de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk op reacties uit Langenboom naar aanleiding van dit artikel. Nu is er nog een kans tot herstel van de molen, indien de romp gesloopt wordt betekent dit een definitief einde voor een eigen Langenboomse molen.

Nieuws van de Biotoopwachter

Een van de geslaagde actie's van de biotoopwachter.

De biotoopwachter heeft in samenwerking met de stafmedewerker van de Ver. De Hollandsche Molen, de hr.G.de Vries, en molenaar van De Ster te Wanroij, de hr.J. Selten, kunnen realiseren, dat de aanplant van bomen aan de Wanroijseweg wordt teruggedrongen tot ± 300 mtr. links en rechts vanaf de molen De Ster gemeten.
Het plan van Prov.Waterstaat was om op + 200 mtr. van de molen te beginnen met aanplant van een bomenrij, hoofdzakelijk eiken, maar in de praktijk was dit aan de zijde van het dorp Wanroij 135 mtr. geworden, aldus de hr. Rovers en de hr. van Gassel van Prov. Waterstaat. Wij hebben uiteengezet welke invloed deze bomen in de nabije toekomst op de molen zullen hebben. Zij onttrekken de molen aan het zicht en zullen een ernstig opstakel gaan vormen voor ongestoorde windtoetreding naar de molen. Ongestoorde windtoevoer is een van de drie pijlers die het molenbehoud in Nederland steunen. Voor het behoud van molens is het van zeer groot belang, dat zij het werk kunnen blijven doen, waarvoor zij gebouwd zijn of minstens kunnen blijven draaien.
Daarnaast dient de molen uiteraard bouwkundig in goede staat te zijn en op de derde plaats is er een molenaar nodig. Aan deze drie voorwaarden wordt bij de molen De Ster nu nog voldaan, laten wij dit dan ook zo houden, want de oprukkende industrieën van gem. Wanroij beginnen ook zorgelijk te worden. De mogelijkheden waren nog aanwezig om de reeds geplantte bomen zonder schade aan de jonge bomen over te plaatsen naar die plaatsen waar bomen niet zijn aangeslagen na aanplant. Dit zgn. inboeten is reeds voltooid.
U ziet, dat met gebundelde krachten deze biotoopwerkzaamheden tot goede resultaten kan leiden. Dit vergt echter veel tijd van de mensen, die ermee gemoeid zijn. Daarom zou ik graag, als biotoopwachter, mijn dank uit willen brengen voor het verlenen van de steun aan die mensen, die er mee gemoeid waren.
In de nabije en verre toekomst ligt er nog veel werk voor mij in het verschiet, zoals herstructureringsplannen voor de gebieden rondom de molen Jan v. Cuijk, de Heimolen en de Bergzicht.

E.A. Derks,
Biotoopwachter Land v. Cuijk.

STEUNT ONZE VERENIGING. *WORDT LID.*

Het lidmaatsschapsbedrag is minimaal f20.- per jaar, donateurs betalen minimaal f5.- per jaar.

CONTRIBUTIE 1985

Voorzover nog niet voldaan, verzoeken wij U het nog verschuldigde lidmaatschaps/donatie bedrag over 1985 zo spoedig mogelijk aan onze penningmeester over te maken.

Veranderingen in de Monumentenwetgeving

Na vele jaren zal er eindelijk een nieuwe monumentenwet verschijnen. Hierbij wil het bestuur deze nieuwe wet verder toelichten aan de leden.
Voordat de nieuwe regelingen besproken worden wil ik eerst wat algemene zaken kwijt over deze nieuwe wet. Na zo'n 25 jaar mocht verwacht worden, dat ze bij de overheid iets wijzer zijn geworden, maar dit blijkt op het eerste gezicht zeker niet. De wet is vooral gemaakt om een mode-verschijnsel van de laatste jaren, decentralisatie, ook in de monumentenwetgeving door te voeren. In deze wet is dan ook niets nieuws te vinden over het onderhouden van monumenten. Waarschijnlijk vloeit dit voort uit het feit dat er met restauratie meer eer te behalen valt voor allerlei politici. Een grote restauratie is immers veel spectaculairder dan een altijd in goede staat verkerende molen. Maar buiten dit feit komt er ook van de decentralisatie niets terecht. Niet de monumentenwetgeving wordt gedecentraliseerd, maar de te verdelen schaarste in de financiële middelen. Mensen, die van deze wet dus veel goeds hadden verwacht, moet ik bij voorbaat teleurstellen. Alleen veel goede zaken uit de oude wet zijn namelijk vervangen.
Het volgende artikel is in 3 paragraven ingedeeld. Eerst wordt de nieuwe "Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten" behandeld, omdat die al is ingegaan. Daarna volgen de overige veranderingen in de monumentenwetgeving, afgesloten door een behandeling van de gevolgen voor onze vereniging.

par. 1 "Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten"

Ten eerste moet duidelijk zijn, dat de regeling alleen van toepassing is op rijksmonumenten, zodat steeds uitdrukkelijk moet worden gestreeft naar plaatsing van molens op de rijkslijst van beschermde monumenten.
Bij de nieuwe Rijksregeling komt de verantwoordelijkheid, in het kader van de decentralisatie, te liggen bij de gemeenten. Van deze gemeenten wordt verwacht, dat zij een vijf jarenplan indienen. Doen zij ditniet, dan is er zeker geen subsidie te verwachten.
Zo'n vijf jarenplan moet steeds voor 1 september van het voorafgaande jaar worden ingediend. In dit plan geeft de gemeente aan voor welke monumenten zij restauratie overweegt. In dit plan moet voor die monumenten een gefaseerde aanpak van de restauratie worden weergegeven. In dit plan geeft de gemeente verder een indicatie van de kosten. Dit hoeft niet zeer gedetailleerd te zijn. Bij deze kosten wordt ook de hoogte van de verwachtte subsidie aangegeven.
Bij de toekenning stuurt de minister een afschrift aan Gedeputeerde Staten, zodat zij geïnformeerd blijven. Verder is de provincie vrij om zelf subsidie te verlenen, ongeacht de beslissing van de minister.
Bij de bepaling van de subsidiehoogte wordt gekeken naar het totale gemeentelijke monumentenbestand. Ieder monument krijgt, afhankelijk van de grootte en de restauratiegevoeligheid, een aantal punten. Door nu landelijk beschikbare subsidie te delen door het aantal punten van heel Nederland, krijgt men een bedrag per punt. Als een gemeente a punten heeft, dan kan zij maximaal a maal het bovengenoemde bedrag verwachten. Alleen als er gemeenten zijn, die niet het gehele bedrag vragen, kan een gemeente meer krijgen.
De reservering van dit subsidiegeld geldt tot 1 april van het jaar waarvoor het bedoeld is. Als er dan geen officiële subsidieaanvraag binnen is, gaat het gereserveerde geld naar gemeenten, die teveel hadden gevraagd.
Het voor de gemeente gereserveerde bedrag hoeft niet te worden besteed aan de 5 jaar eerder opgegeven monumenten. Men kan dus binnen die 5 jaar schuiven met monumenten. Dit kan bij particulieren, zeker als zij voorgefinancierd zijn, wel tot problemen leiden.
Voor een particulier is het wel van zeer groot belang, dat hij van tevoren weet hoeveel subsidie hij kan verwachten. Indien hij de restauratiekosten namelijk niet kan aftrekken van de belasting ontvangt hij 30% subsidie meer. Voor de bepaling wat voor fiscale aftrek in aanmerking komt, vervalt de regionale beslissing. Vanaf nu wordt dit bepaald door de Inspecteur der Directe Belastingen in Zeist. De regionale verschillen in beslissingen vervallen dus nu op dit punt.

Het verzoek voor subsidie moet, op een speciaal formulier, bij de gemeente worden ingeleverd. Deze zendt dit door naar de minister, waarbij zij aangeeft of zij het ingewiiligd wil zien en zo ja in welk jaar. Een afschrift hiervan gaat naar de eigenaar.
Voor de hoogte van de subsidie geldt het volgende:
- Voor molens, die op de rijkslijst staan en die bedrijfsvaardig zijn of weer bedrijfsvaardig te maken zijn, geeft het Rijk 40% subsidie.
- Voor de overige molens, voor zover op de rijkslijst, 30%

Deze subsidiepercentages kunnen worden verhoogd met 30%, indien de eigenaar op het moment van indiening van het verzoek is:
- een lichaam niet behoort tot de belastingplichtigen bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, zoals bijv. een V.O.F., een rederij of een niet open communctair vennootschap.
- een lichaam zoals bedoeld in artikel 5 onder d van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Dit artikel is opgesteld voor liefdadigheidsinstellingen waaronder ook molenverenigingen en -stichtingen vallen.
- een persoon dat de kosten van de restauratie niet kan aanmerken als aftrekkosten in de zin van de Wet op de Inkomstenbelasting 1964 (zie hierboven).

De minister deelt de beslissing over de subsidie en de hoogte schriftelijk mede aan de eigenaar. Een afschrift wordt aan de gemeente en de provincie verstuurd. De subsidie wordt echter in de volgende gevaalen niet verleend:
- Indien de eigenaar, na verzoek van de minister, geen bliksemafleider heeft aangebracht of deze niet minstens 1 maal per jaar of na blikseminslag beproefd.
- Indien de eigenaar met de restauratie is gestart, voordat hij bericht heeft ontvangen van de minister over de maximale hoogte van de subsidie.
- Indien op de werkzaamheden een andere rijkssubsisieregeling van toepassing is.
- Indien de kosten door de verzekering worden gedekt.

Bij de beslissing van de minister over de subsidie wordt tevens een datum genoemd waarop de restauratie volttoid moet zijn. De restauratie wordt verder uitgevoerd onder toezicht van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

De verplichting om de molen te verzekeren tegen brand-, storm-, of bliksemschade vervalt.
Voor de eigenaar geldt na de restauratie echter wel een eeuwigdurende restauratieplicht. Deze blijft ook bij overdracht op het monument rusten.
De boete bij overtreding is groter dan dat de restauratiekosten ooit kunnen zijn.

De gemeenten kunnen voor het eerst voor de epriode 1987 t/m 1991 een meerjaren plan indienen.
De minister reserveert voor de eerste maal voor 1991 een budget. Tot 1991 probeert men de ontstane restauratie achterstand in te lopen.

par. 2 De Monumentenwet.

Bij de nieuwe monumentenwet zijn deregulering en decentralisatie de grote toverwoorden. Deze nieuwe wet zal niet, zoals eerst bedoeld was, door de huidige Tweede Kamer worden behandeld. De bij deze wet horende " Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten" is echter wel ingegaan.

De minister heeft zich bij deze nieuwe wet vooral sterk gemeekt voor het aantrekken van geld uit de particuliere fondsen. Hiervoor is speciaal het Nationaal Restauratiefonds in het leven geroepen. Het N.R.F. bestaat uit particuliere instellingen die als beleggers optreden. De leiding van dit fonds ligt bij Het Bouwfonds van Nederlands Gemeenten te Hoevelaken.
Als een monumenteneigenaar een subsidietoezegging met een uitkeringsdatum in de toekomst heeft, dan kan hij dit bedrag lenen, tegen normale rente, bij het N.R.F. De te betalen rente ligt in de buurt van de hypotheekrente.
Dit komt bij een restauratie van f 300.000,- , een voorfinanciering van 5 jaar en een provinciale subsidie van 25 % op het volgende neer:
- 70% rijkssubsidie= f210.000,-
- 25% provinciale subsidie= f75.00,-
- 5% eigen bijdrage= f15.000,-

Bij een rente van 8% is het totaal verschuldigde bedrag aan rente na 5 jaar gelijk aan 40% van f210.000,-, wat neerkomt op f84.000,- eigen bijdrage in de vorm van rente. Hierdoor is de totale bijdrage ineens gestegen tot f 99.000,- wat neerkomt op 33%. Als we aannemen, dat in 5 jaar de restauratiekosten maximaal met 50% stijgen (inflatie niet meegerekend), dan zal er niet voorgefinancierd worden, maar wacht de eigenaar 5 jaar. Hierdoor wordt het restauratiegeld minder efficient gebruikt. Men zou juist hebben gedacht, dat de overheid met deze nieuwe regeling meer naar de onderhoudsaspecten zou gaan kijken, maar deze ingebouwde vertraging van 5 jaar zorgt juist voor het tegenovergestelde. De gemiddelde toestand van het Nederlands "Molenpark" zal hierdoor alleen verslechteren.
Voor de eigenaren, die slechts 40% subsidie krijgen is er een aangepaste rente, die 5% lager ligt dan de gewone rente, met een minimum van 3%. In de huidige situatie betekent dit een rente van 3%. Voor deze mensen zou de eigen bijdrage stijgen van 35% naar 40%, wat gezien de achteruitgang van de molen de goedkoopste oplossing wordt.

De belangrijkste overige wijzigingen bij de nieuwe monumentenwet zijn:
- Aanwijzing beschermde monumenten:
  1. De voorbestemming van 2 jaar komt te vervallen. Over de aanvraag wordt nu dus direkt beslist, i.p.v. met een bedenktijd van 2 jaar.
  2. De procedure wordt verkort, maar niet gedecentraliseerd.
  3. Bij monumenten buiten de bebouwde kom, wordt zwaarwegend advies gevraagd aan Gedeputeerde Staten.
  4. Bij monumenten binnen de bebouwde kom wordt zwaarwegend advies gevraagd aan de gemeenteraad.
     met de bebouwde kom, wordt hier de bebouwde kom bedoeld welke is gedefinieerd in de wegenverkeerswet.
- Vergunningen:
  1. In een gemeente waar ten minste voor advies een deskundigencommissie is benoemd zijn B. en W. bevoegd om de vergunningen te regelen, tot en met de sloopvergunning toe.
  2. Rijksdienst voor de Monumentenzorg, buiten de bebouwde kom G.S., adviseren.
  3. In andere gevallen blijft de minister bevoegd.
  4. Er komt een procedurele samenloop met de bestaande bouwvergunningen.
  5. De beslissingstermijnen worden verkort.

par.3 Gevolgen voor de vereniging.

Een algemen conclusie uit het voorafgaande kan zijn, dat de contacten met gemeenten moeten worden verbeterd. Op die manier kan een molen een hoge prioriteit krijgen bij een meerjarenplan. Gemeenteeigendam moet ook worden gepropageerd, omdat er dan makkelijker geschoven kan worden met molens binnen de 5 jaar. Voor de molens, met hun zeer snelle verval, kan dit van groot belang zijn.
Gezien de in de toekomst te verwachten stijging van de onderhoudssubsidie, los van de monumentenwet, zullen we de gemeenten erop moeten wijzen dat onderhoud veel goedkoper is dan restauratie en dat de subsidie anders verloren gaat. Door een goed gebruik van deze onderhoudssusidie kan de "Molenwereld" Den Haag bewijzen, dat dit, zoals al bij B.W.O. molens gebeurd, de beste weg is. (Waarom zijn trouwens korenmolens niet van belang in oorlogstijd?).
De moleninventarisatie zal binnen de vereniging meer gepropageerd moeten worden, zodat wij zelf voor de molens een meerjarenplan kunnen opstellen. Deze zijn dan gemakkelijk in te passen in een gemeentelijk vijfjarenplan. Door het zelf opstellen van deze plannen zijn we ook af van het probleem, dat nu Monumentenzorg de molens alleen bij stilstand controleerd, zodat problemen, die betrekking hebben op het gaande werk, over het hoofd worden gezien. Bij plaatsing van monumenten op de rijkslijst wordt het gemeentelijk advies belangrijker, indien het monument in de bebouwde kom ligt. Voor een gemeente als Oeffelt betekent dit een aanmerkelijke verbetering. Om ook voor de molens buiten de bebouwde kom te kunnen opkomen, bijv. Beers, Katwijk, Haps of St.Hubert, is minstens 1 molendeskundige in het adviesorgaan voor monumenten van Gedeputeerde Staten nodig. Indien een gemeente overweegt om een adviescommissie in te stellen om zodoende

zelf de vergunningen te kunnen regelen, zal de vereniging moeten proberen om daar een molendeskundige in te krijgen.
De minister zal op de samenstelling van deze adviescommissie geen controle uitoefenen, zodat waakzaamheid von onze kant geboden blijft. De nieuwe regeling geeft B. en W. namelijk een gevaarlijk wapen in handen. De gemeente kan zelf in het uiterste geval een sloopvergunning afgeven zonder goedkeuring van het Rijk. Verder zal een zeer commercieel ingestelde gemeente misschien snel zwichten voor de argumenten van personen, die molens willen omtoveren in woonhuizen of restaurants.
Tegen beslissingen van een gemeente is altijd beroep mogelijk, via de AROB procedure. Deze kan worden ingediend door rechtstreeks getroffenen. Dit geldt ook voor molenorganisaties indien zij in hun statuten hebben opgenomen, dat zij het behoud van molens in hun streek nastreven en indien zij al vaker aktie hebben ondernomen voor het molenbehoud. Indien een procedure op dat laatste wordt afgewezen kan de Hollandsche Molen de procedure overnemen.

Met dit artikel heeft de vereniging geprobeert U een beeld te geven van de veranderingen, die ons te wachten staan. Uit het artikel blijkt duidelijk, dat de regionale en plaatselijke verenigingen een veel belangrijkere taak te wachten staat in toekomst.

Robbert Verkerk
vice-voorzitter.

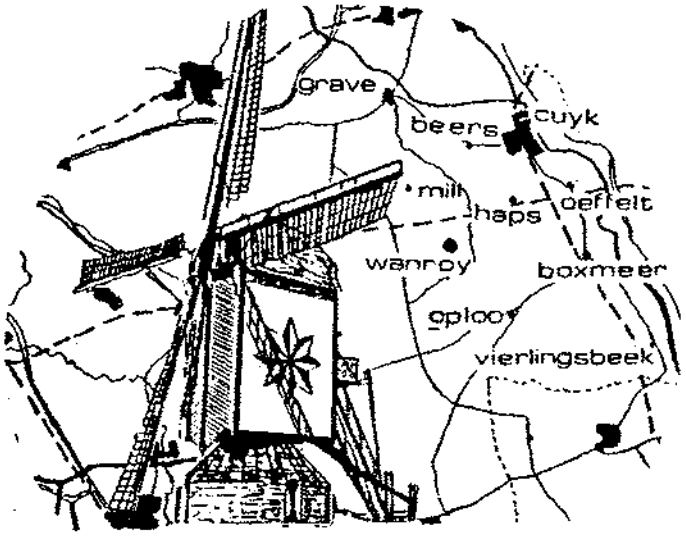

BOOMKWEKERIJ-TUINCENTRUM

DE HAMSE MOLEN

TUINAANLEG
ONDERHOUD

* CONIFEREN
HEESTERS
VASTE PLANTEN
ROZEN

* TUINTURF
POTGROND
BEMESTING

* GEBR. SELTEN
MOLENSTRAAT 48
WANROIJ
TEL: 08859 - (5)2587

©

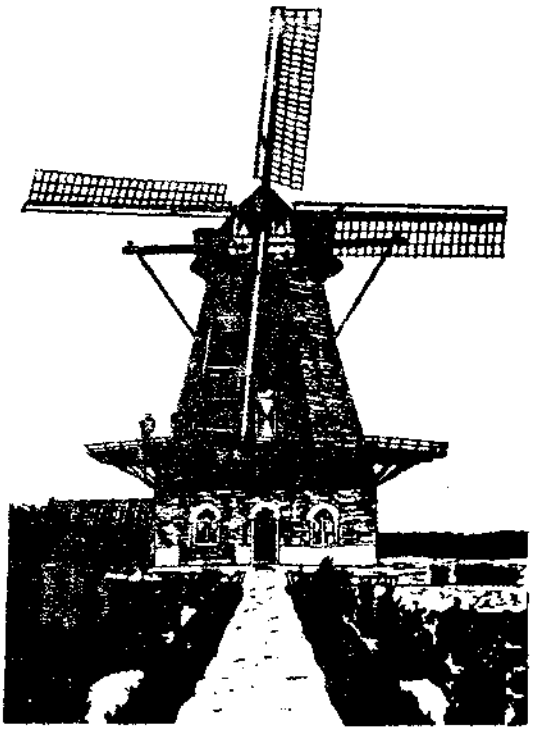

fig. 1: de molen in de vorige eeuw (1880). *fig. 2: de molen rond de oorlogsjaren (let op de kap)*

"Katwijk" voor de 2de Fase

Zoals al velen zullen weten, staat de molen van Katwijk, gem. Cuijk en St. Agatha, aan de vooravond van de 2e,en laatste, restauratiefase. Hij zal daarom in 1986 maalvaardig worden opgeleverd door molenmaker Beijk uit Afferden.
Voordat het zover is, wil ik U hier iets vertellen over alles wat aan deze restauratie vooraf ging.

De geschiedenis van de Katwijkse molen begint al lang voor het bouwjaar 1869. Het betreft hier namelijk geen nieuwbouw, maar een overplaatsing van een molen uit het Westen van Nederland. Een zekere Jos van der Stein uit Waddinxveen (ZH) liet de molen naar Katwijk komen. Waar deze molen voor 1869 gestaan heeft, blijft vooralsnog een raadsel. In de krantenartikelen van de laatste jaren, wordt vooral de Zaanstreek als eerste bouwplaats genoemd. Gezien de vorm van deze achtkant is dat echter niet aannemelijk. Gezien de vrij forse achtkant moet eerder gedacht worden aan een poldermolen. Dit wordt vooral duidelijk, als men de molen vergelijkt met de molen "de Vlijt" te Zuidwolde.
Deze, ook zeer forse, achtkant komt van de Zuidplaspolder. Van deze pas rond 1835 aangelegde polder, ten zuiden van Waddinxveen, werden de laatste 12 molens in 1879 verkocht. Eén van deze laatste molens ging toen naar Zuidwolde. Maar er stonden veel meer dan 12 molens in de Zuidplaspolder, zodat het best mogelijk kan zijn, dat Jos van der Stein er 1 in 1869 naar Katwijk liet overbrengen.
Volgens het boek "Molens in Zuid Holland" hadden de molens van de Zuidplaspolder ook een varkenswiel i.p.v. een bonkelaar. Ook dit zou dan kloppen met de molen van Katwijk. Over de herkomst van de Katwijkse molen is hiermee in ieder geval nog niet het laatste woord gevallen. Er zal nog veel onderzoek noodzakelijk zijn, om zekerheid te verkrijgen.

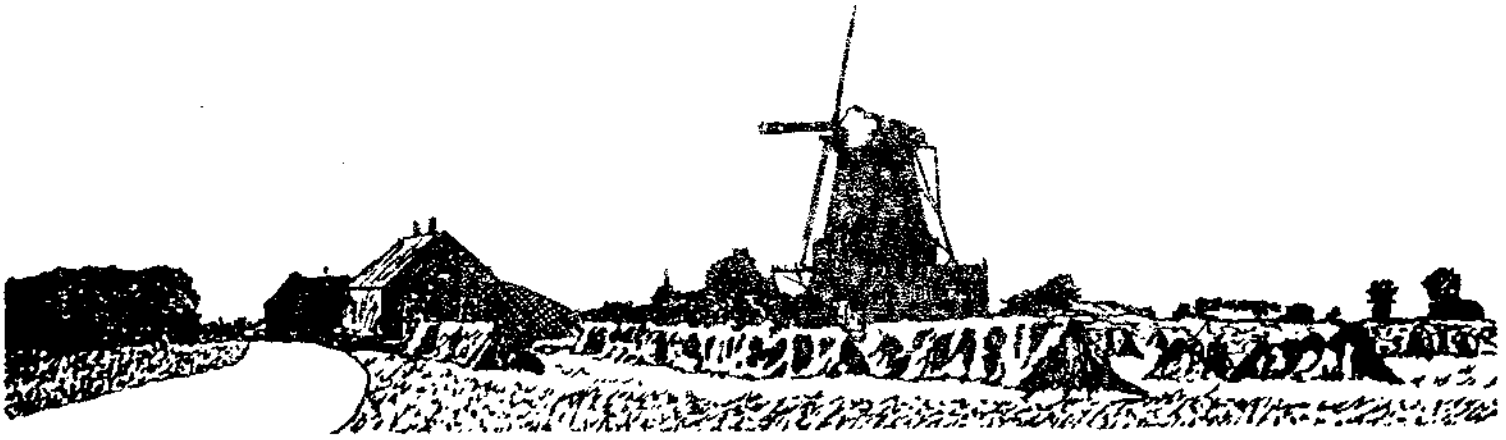

fig. 3: zo zag het er voor de industrie uit.

Enkele jaren na de bouw kwam de molen in bezit van de mulder Antoon Jetten. Zijn zoon Piet nam de molen in 1920 over en in 1951 kwam hij in eigendom van diens schoonzoon J.van Kempen. In 1954 werd de molen ook voor het laatst gerestaureerd. Vanaf de bouw in 1869 tot aan deze restauratie waren de kap en de romp gedekt geweest met hout met daarover dakleer. Dit was bij de achtkant molens in Noord Brabant de gebruikelijke bekleding, omdat riet hier oorspronkelijk niet voorradig was. Helaas is in de vijftiger en zestiger jaren bij 5 Brabantse molens, waaronder Gassel en Katwijk, de dakleerbekleding vervangen door een rietbedekking. Behalve het feit, dat de molen hier niet als een monument wordt gerestaureerd, geeft deze rietbekleding ook problemen bij het draaien. Een rietpels is aanmerkelijk dikker dan een houten bekleding, zodat bij het draaien op een achtkantstijl de roeden de reitpels raken. Ook de Gasselse molen, Bergzicht, had met dit probleem te kampen.

Na de restauratie van 1954 begon de molenbiotoop drastisch te veranderen. Cuijk moest een grotere industrieplaats worden en daarvoor werd er een haven aangelegd. Het gebied hiervoor werd gevonden bij de Katwijkse molen. Zodoende verrezen olieopslagtanks vlakbij de molen en aan de westkant een weliswaar laag gehouden fabriek. De restauratie die nu, 1986, plaats vindt, zal er dan ook nooit voor kunnen zorgen, dat tekeningen zoals 3 en 4 gemaakt kunnen worden. Het prachtige agrarische landschap is blijvend veranderd in een groot industrieterrein.

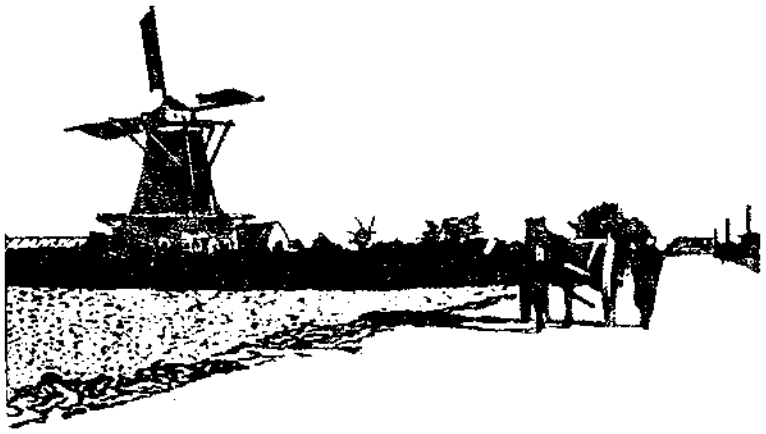

fig. 4: draaiend in een agrarische omgeving.

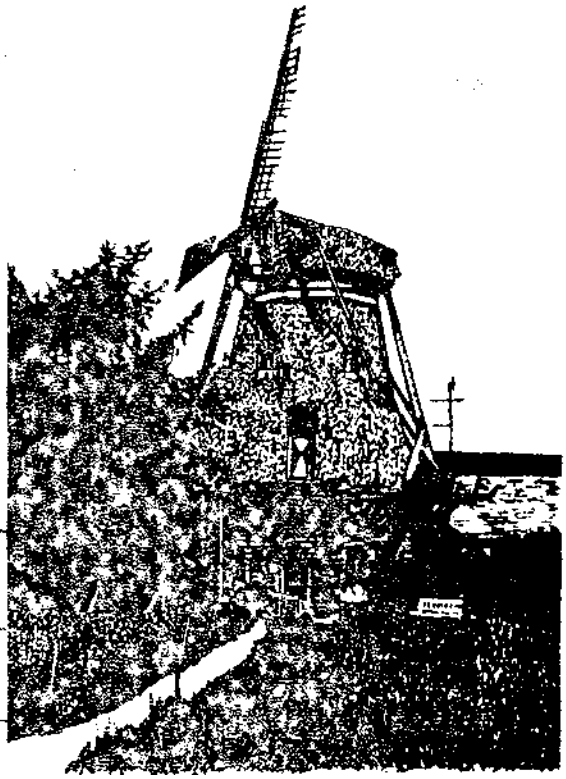

fig. 5: in 1975 is het verval duidelijk.

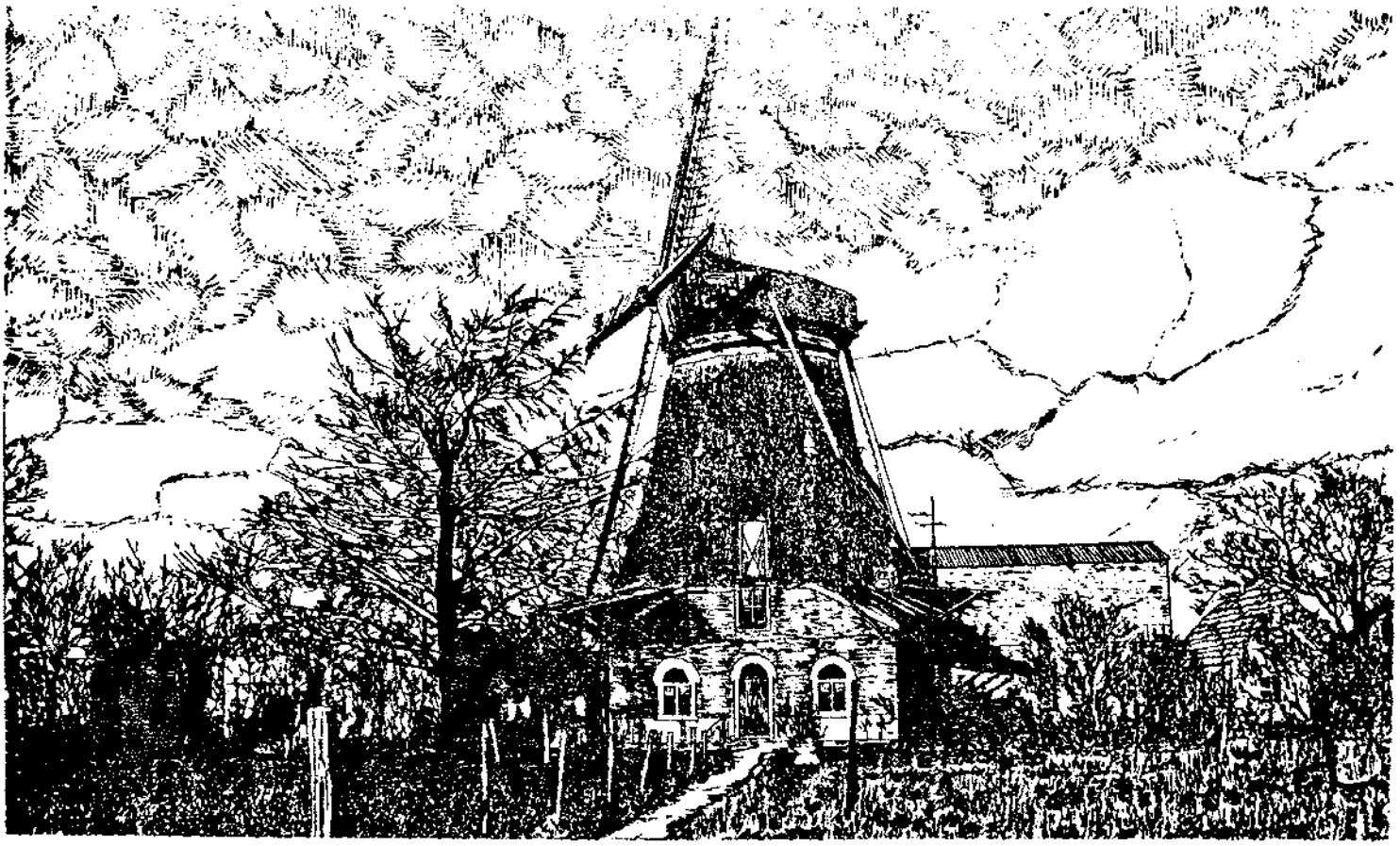

fig. 6: de vervallen molen in het voorjaar van 1983.

De molen ging tijdens deze biotoopverandering ook snel achteruit. Hij draaide zelden of nooit en behalve schilderwerk werd hij slecht onderhouden. Het boek "de Brabantse molens uit 1974" geeft dan ook als onderhoudstoestand op: uitwendig ; slecht, inwendig; verwaarloosd. Over het uitwendige zegt men verder nog; "Helaas begint de stelling van deze achtkant meer het uiterlijk van een wat horizontale achtbaan te krijgen, is het belendende pakhuis door de balie (stelling) heengetrokken en maakt een televisie-antenne verder het kruien van de kap onmogelijk. Hoewel de roeden en de luiken de verfkwast niet hebben behoeven te ontberen maakt het geheel een jammerlijke indruk "

fig. 7: de met stro bedekte maalzolder.

fig. 8: het gedemonteerde steenkoppel.

De gemeente Cuijk had, eind zeventiger jaren, het plan om de molen aan te kopen. Dit paste in het streven van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het Provinciaal Bestuur van Noord Brabant, die zelfs bereid waren bij te dragen in de aankoopsom. De gemeente kon echter met de eigenaar, dhr. J. van Kempen, niet tot overeenstemming komen over de aankoopsom. Als reden gaf de gemeente op, de onder de molen aanwezige woning, het pakhuis, de maalderij, de varkensschuur en de erbij gelegen grond, omdat de bijdrage regeling hierin niet voorzag.

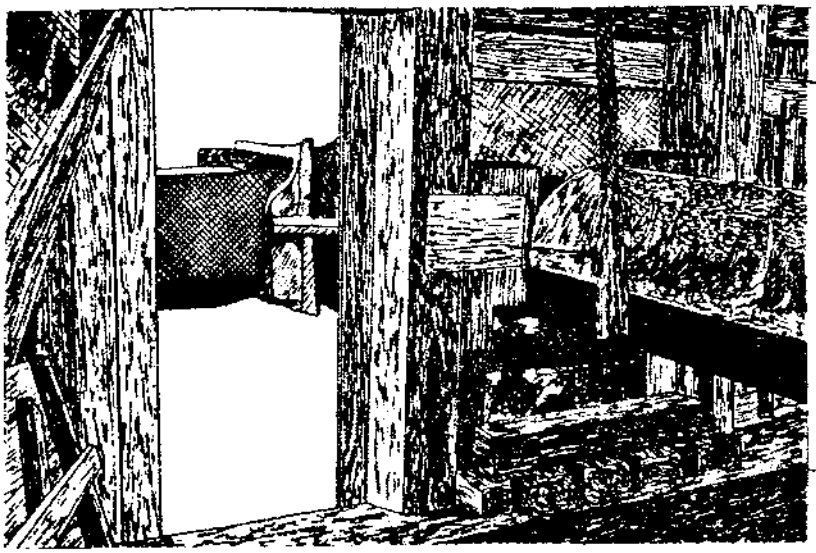

fig. 9: het voorkeuvelens.

fig.10: het luiwerk met vergane touwen.

fig.11: een blik uit de kap, naar de stelling.

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg had het geld voor de restauratie al klaarliggen. Ging het echter niet door, dan zou het geld naar de molen van Heeze (N-Br) gaan. Toen de gemeente besloot om de molen ineens niet te kopen, verklaarde de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zich bereid, de eerder aan de gemeente Cuijk toegezegde subsidie van f150.000, nu ter beschikking te stellen van de eigenaar. Dit gebeurde, nadat de heer van Kempen een schriftelijke opdracht tot uitvoering van de restauratiewerkzaamheden aan molenmaker Beijk had verstrekt.
De totale restauratiekosten werden toen geschat op f285.516. Omdat het Rijk op dat tijdstip niet meer dan f150.000 beschikbaar stelde werd besloten de restauratie in 2 fasen te laten uitvoeren.

fig.12: molenmaker Beijk bij de kap.

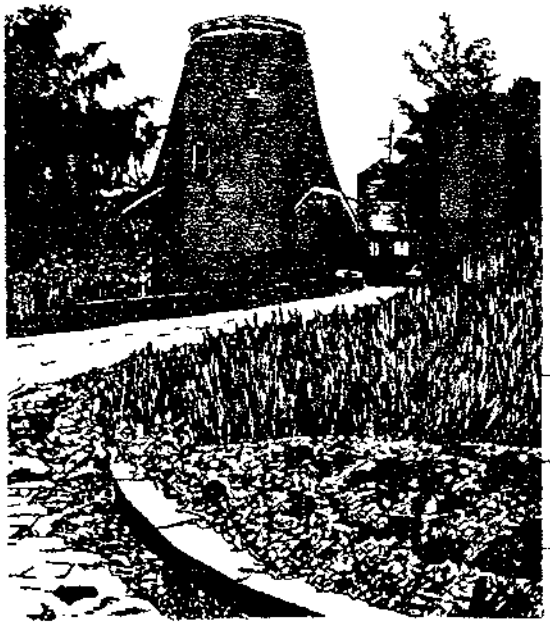

fig.13: de onttakelde molen, najaar 1983.

De restauratie zou half augustus 1983 een aanvang nemen. Vlak hiervoor ben ik nog in de molen geweest om alles te bekijken. De tekeningen 7 t/m 11 geven hier een beeld van. De vloeren van de zolders lagen vol met duivenpoep en stro. Alle onderdelen van bijvoorbeeld de steenkuip waren wel aanwezig, maar lagen verspreid over de zolder. Trappen ontbraken voor een deel, zodat via de steenspil omhoog moest worden geklommen. De kap lag grotendeels open, zodat het regenwater vrij spel had. Het was al met al duidelijk, dat de restauratie niet langer had kunnen uitblijven.

De restauratie werd groots aangepakt. Met een kraanwagen werden de roeden en de kap verwijderd. De kap werd naast de molen neergezet om daar hersteld te worden. Hier werd de komende maand aan gewerkt. Windluiken en roosterluiken werden vernieuwd. Er werd een nieuwe dakbedekking aangelegd. Maar het herstel van de kap, was niet het enige dat onder de eerste fase viel. Ook werd het ondertafelement, een achtkante ring, waar de romp op staat, vernieuwd.
Van het opzetten van de kap zijn in dit blad 5 tekeningen (nr. 14 t/m 17 en de voorplaat) afgedrukt, die een duidelijk beeld geven. Na het weer plaatsen van de kap werd de rietbedekking van de romp weer hersteld. Binnenin de molen werd niets hersteld.
Bij de tweede fase zal veel meer uitgevoerd worden. Er moet een stelling gebouwd worden, een staart en een wiekenkruis. Het gehele binnenwerk moet gerestaureerd worden en maalvaardig worden opgeleverd.
Bij deze tweede fase wordt dan van de eigenaar verwacht, dat hij een deel van het pakhuis verwijderd, om kruien mogelijk te maken en dat hij de grote boom van zijn tuin verwijderd. Pas dan zal een vrijwilliger met deze mooie molen kunnen draaien.

Robbert Verkerk.

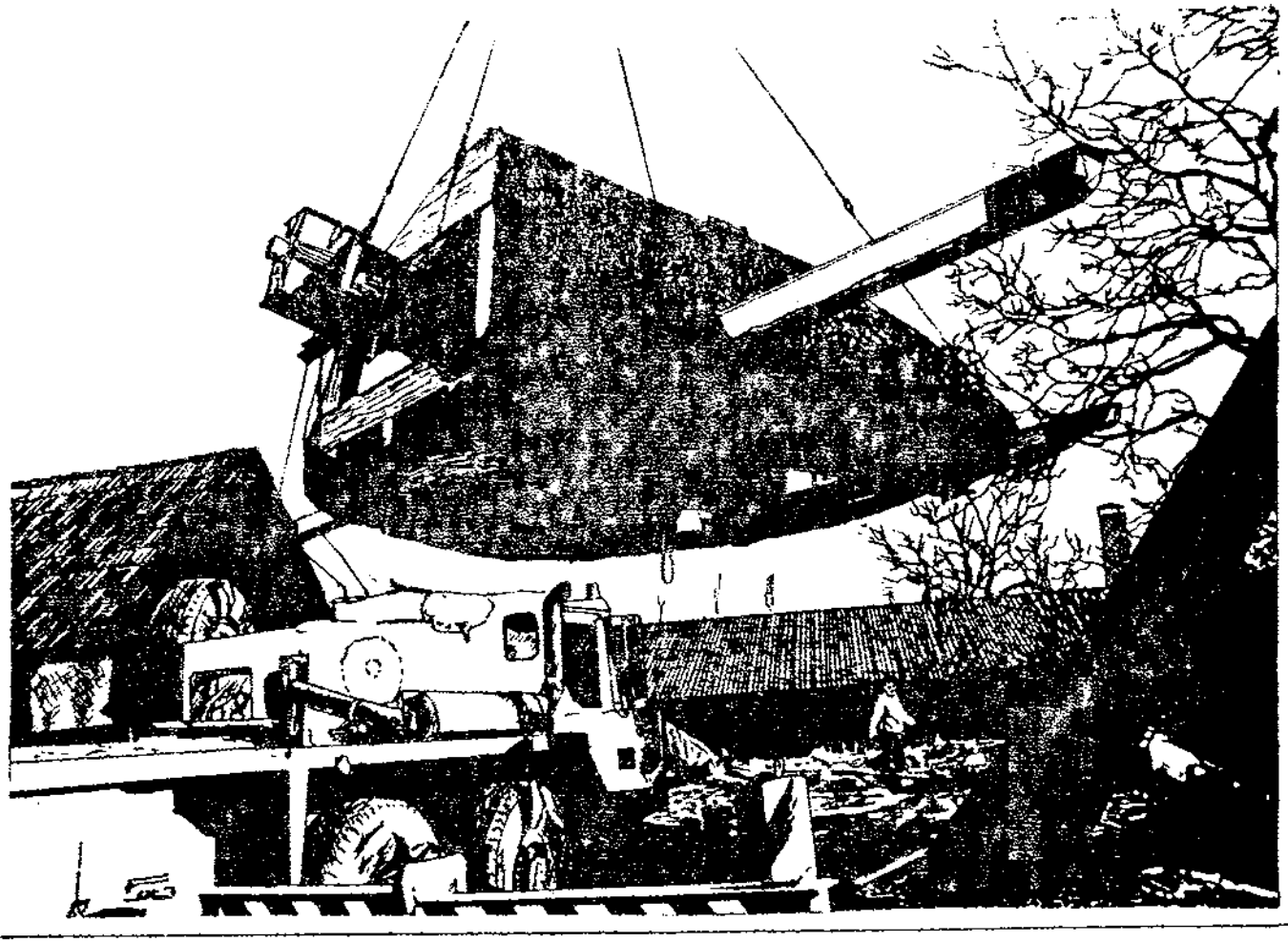

fig.14: de kap is los van de grond.

fig.15: de kap hangt naast de molen.

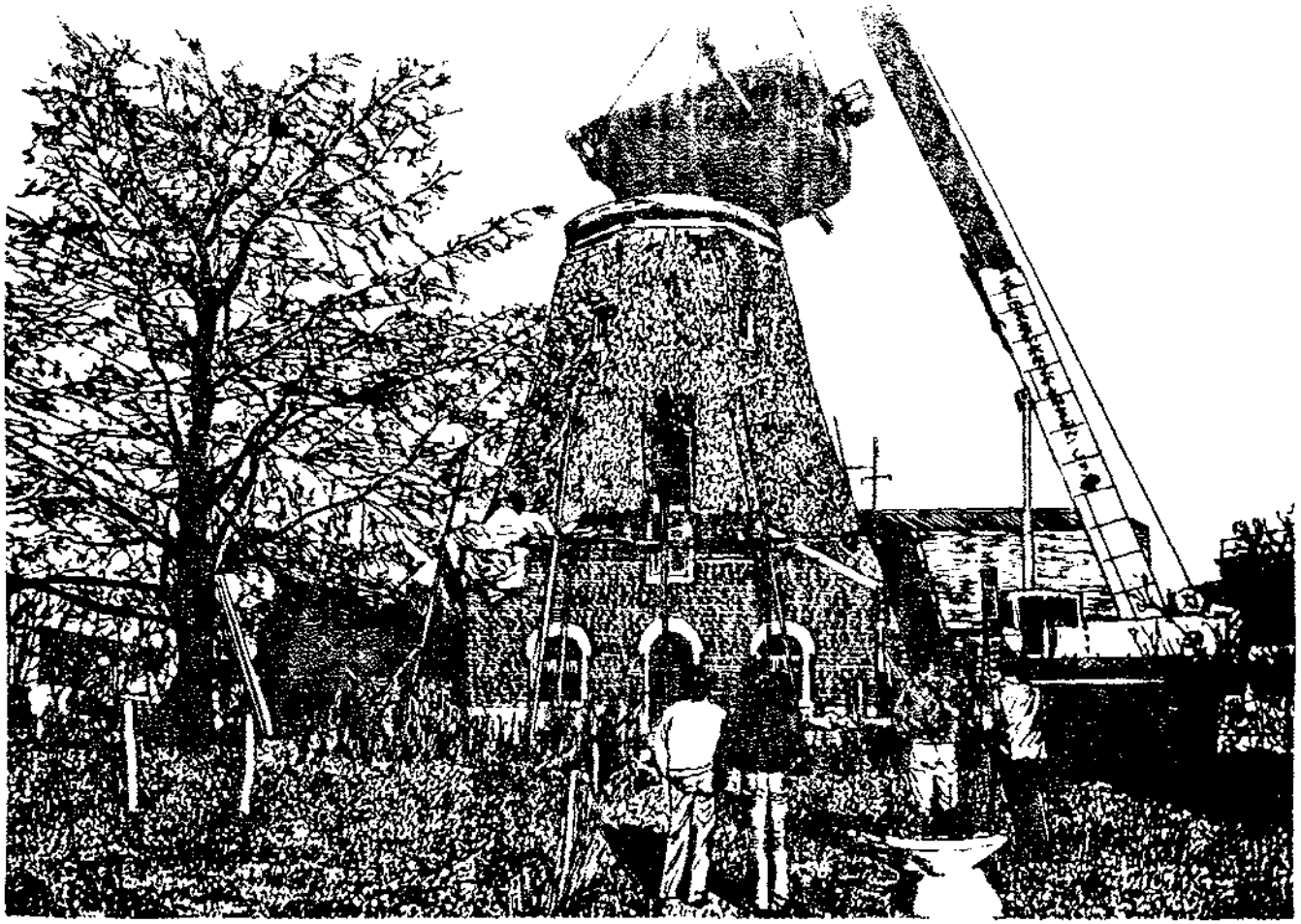

fig.16: de kap, hangend boven de molen.

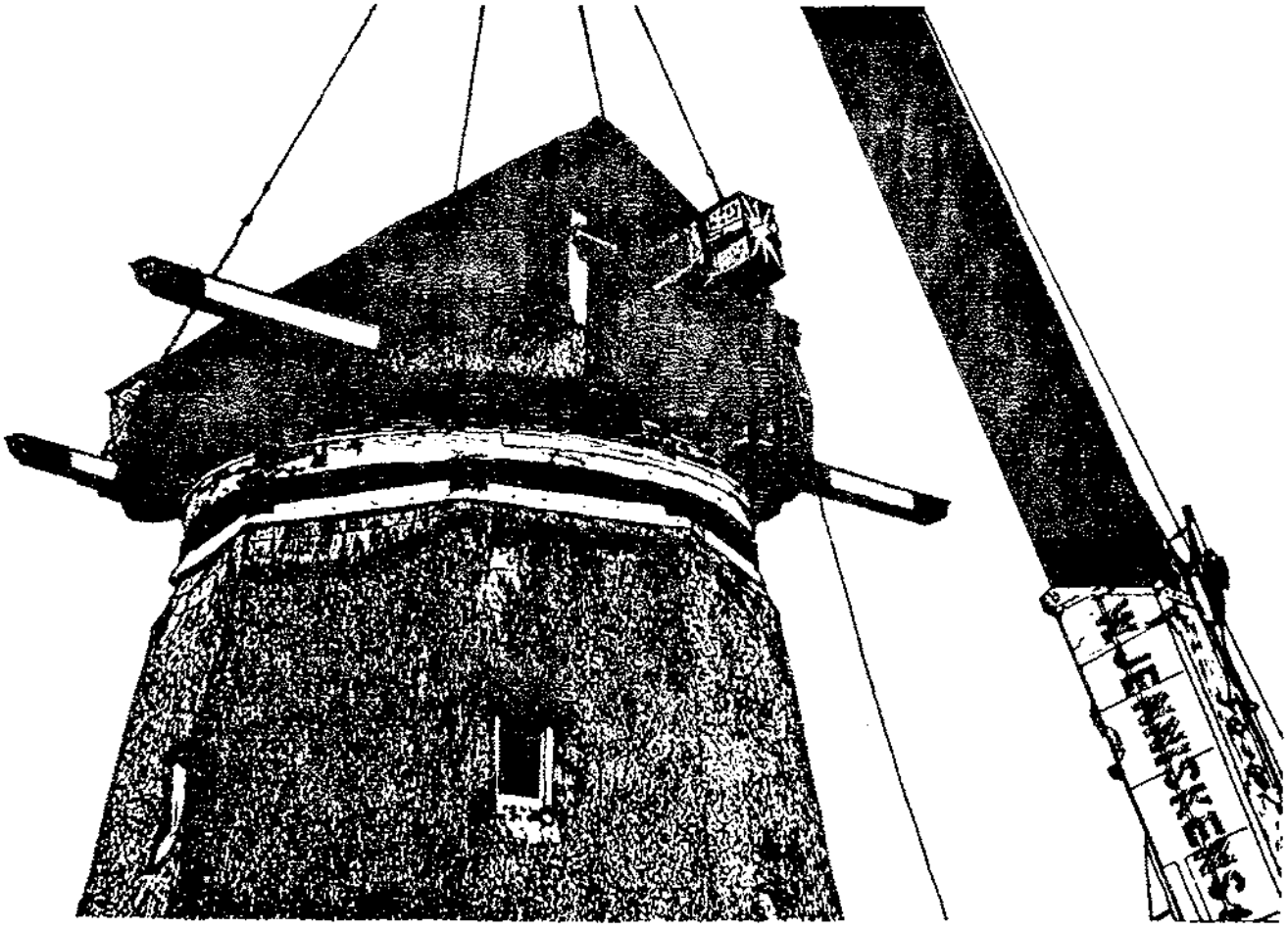

fig.17: de kap staat weer precies op zijn plaats

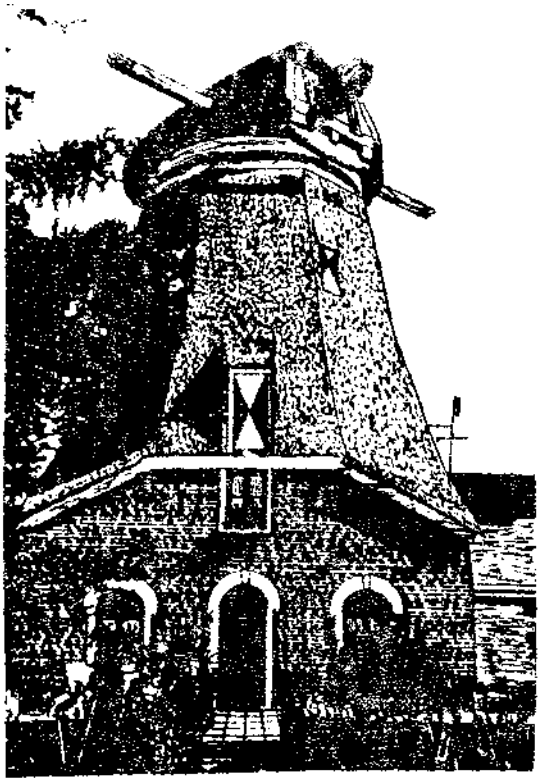

fig.18: de voorzijde anno 1985.

fig.19: de achterzijde van de molen na de 1e fase.

AGENDA

5 april	*: jaarvergadering Gilde Vrijwillig Molenaars te Arnhem.*
19 april	*: info-dag i.v.m. opleiden nieuwe molenaars.*
10 mei	*: nationale molen- en fietsdag.*
30 mei	*: vergadering vrijwillig molenaars Land v. Cuijk.*
1 juni	*: eerste molendag Land v. Cuijk.*

2e jaargang 1986 nr.1

Bijdragen van: Ben Verheijen, Eddy Derks, Stefan Willems, Robbert Verkerk, Johan en Olga Reijnders.

Tekeningen: Robbert Verkerk.

Overname van artikelen en tekeningen zonder toestemming van de uitgeefster is niet toegestaan.

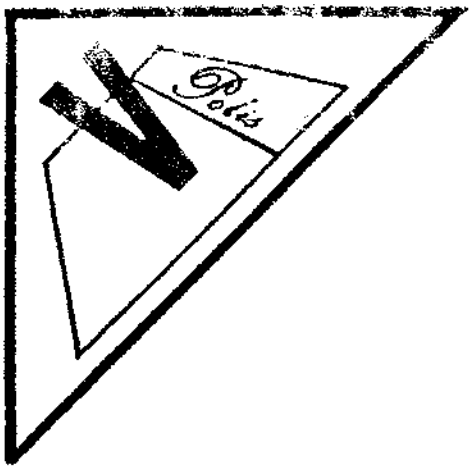

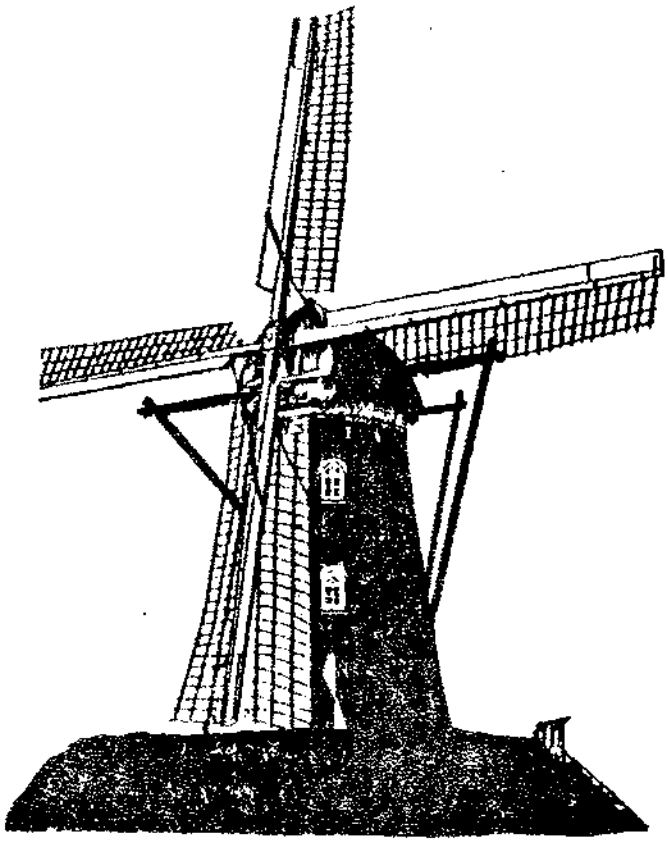

MOLENS ZIJN EEN KOSTBAAR

ERFGOED VAN NEDERLAND,

HOUDT DIT DAAROM GOED INSTANT MET VERZEKERINGEN VAN

ASSURANTIEKANTOOR DERKS,

SPECIALIST IN MOLENVERZEKERINGEN.

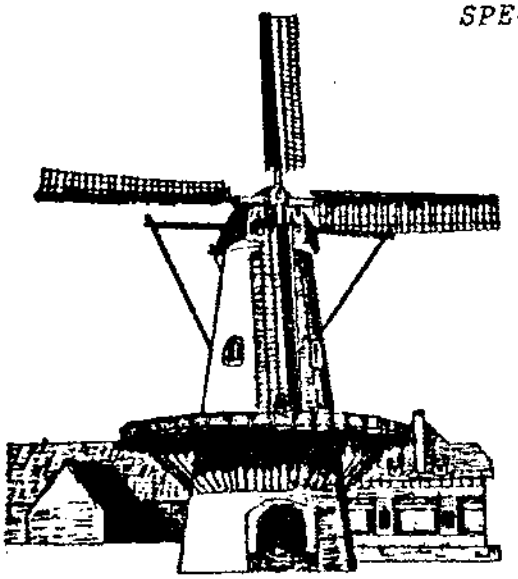

assurantiekantoor

DERKS

verzekeringen

hypotheken

financieringen

A.H.M. Derks, Molenstraat 6, 5437AB, Beers, Tel. 06950-15618. ABN 537527168. Giro 3606832

Zondag 1 Juni

Molendag land van Cuyk

Vereniging

Molenvrienden

land van Cuyk

Informatie over de te bezichtigen Molens verkrijgbaar op 1 Juni
bij de Mariamolen (Haps) Tel. 08850-13298